

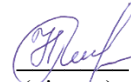


Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Навчально-науковий інститут природокористування та
гуманітарних наук
Кафедра філософії і суспільних наук

РОБОЧА ПРОГРАМА
ОК 2 Соціологія

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри


(підпис)

Шаkun Н.В.
(прізвище та ініціали)

«01» вересня 2025 р.

Розробник (-и): Колєватов О.О., доцент, к.і.н., доцент
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання)


(підпис)

Робочу програму навчальної дисципліни обговорено на засіданні кафедри філософії і суспільних наук
(назва кафедри)

Протокол від «01» вересня 2025 р. № 8

Узгоджено з гарантом освітньої програми:


(підпис)

Шаkun Н.В.
(прізвище та ініціали)

1. Загальна інформація про дисципліну.

Тип дисципліни	Обов'язкова
Мова викладання	українська
Рік навчання та семестр	2 рік навчання / 3 семестр ОПП «Аналітика суспільно-політичних процесів», першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Викладач (-і)	Колєватов Олексій Олександрович, доцент кафедри філософії і суспільних наук, к.і.н.
Профайл викладача (-ів)	https://dfss.stu.cn.ua/kafedra/komanda/komanda-kol%d1%8dvatov/
Контакти викладача	aleksk79@stu.cn.ua

2. Анотація курсу. Соціологія – це наука про суспільство. Оскільки суспільство вивчають багато наук (історія, економіка, демографія тощо) для визначення ролі і місця соціології в їх системі важливо визначитися з особливостями її об'єкта і предмета. Найбільш суттєва різниця між соціологією і всіма іншими науками, які вивчають життя суспільства, полягає в тому, що кожна з перелічених наук вивчає певний аспект його життєдіяльності, соціологія ж вивчає суспільство як цілісність, і тому її можна вважати більш фундаментальною наукою за своїм змістом і призначенням. Соціологія як наука набуває особливої актуальності в Україні, оскільки створює наукове підґрунтя формування громадянського суспільства, яке надає людині більше свободи. Людина не може існувати поза суспільством. Тому для того, щоб відповідально та ефективно скористатися отриманою свободою, вона повинна глибше розуміти основи життя соціальних груп, спільностей, соціальних процесів, в системі яких вона існує і відтворюється як особистість. Дисципліна складається з двох модулів: «Соціологія як наука. Суспільство. Соціальні інститути та організації», «Особистість і соціальна група. Галузі соціологічного знання. Соціологічне дослідження».

3. Мета та завдання курсу. Метою викладання навчальної дисципліни «Соціологія» є формування у здобувачів вищої освіти (ЗВО) знань про зміст теоретичної соціології, про суспільство як соціальну систему, соціальні зв'язки і відносини, соціальні інститути, групи та організації, закономірності їх функціонування і розвитку, ознайомлення з основними методами соціологічних досліджень. Основними завданнями вивчення дисципліни «Соціологія» є:

- розкриття та аналіз основних проблем соціології, що мають теоретичне та практичне значення для розвитку суспільства;
- поглиблення уявлень здобувачів вищої освіти про особливості функціонування соціуму;
- подальше формування світоглядних засад щодо власного бачення соціальних явищ і процесів виходячи із здобутків соціологічної науки;
- вироблення умінь застосовувати здобуті знання у повсякденній діяльності, для орієнтації у суспільно-політичному житті, оцінки суспільних явищ і подій.

Під час вивчення дисципліни здобувач вищої освіти має набути або розширити загальні компетентності (ЗК), передбачені освітньою програмою:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК13. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

4. Результати навчання. Здобувач має досягти або вдосконалити програмні результати навчання (ПРН) передбачені освітньою програмою:

ПРН16. Вміти застосовувати загальногуманітарні та філософські знання в різних сферах життєдіяльності

ПРН18. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

У результаті вивчення навчальної дисципліни ЗВО повинен **знати**:

- визначення основних соціологічних термінів і категорій;
- предмет, структуру та функції соціології як науки;
- передумови виникнення соціології, основні етапи її розвитку та особливості функціонування української соціології;
- основні етапи соціологічного дослідження та методи збору соціологічних даних;
- типи соціальних груп та механізми їх функціонування;
- критерії соціальної стратифікації та фактори соціальної мобільності;
- особливості взаємозв'язку особистості й суспільства, соціальний статус особистості;
- місце і роль соціальних інститутів та соціальних організацій у суспільстві;
- джерела виникнення соціальних конфліктів та шляхи їх розв'язання.

ЗВО повинен **вміти:**

- здійснювати соціологічний аналіз суспільства в контексті його типології та змін;
- характеризувати поведінку окремого індивіда в різних аспектах повсякденного життя;
- визначати статуси та ролі індивідів;
- з'ясовувати характер соціальних груп та організацій;
- добирати необхідну інформацію з різних джерел, критично аналізувати й інтерпретувати її для осмислювання особливості періоду, який переживає сучасне суспільство;
- використовувати отримані теоретичні знання для оцінки конкретних ситуацій, що виникають в повсякденному житті, передбачувати та аналізувати можливі наслідки таких ситуацій.

5. Пререквізити. Передумовою для вивчення дисципліни є базові знання з дисципліни «Історія світової суспільно-політичної думки».

6. Обсяг курсу.

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	24
Семінарські (практичні) заняття	16
Самостійна робота	80
Всього кредитів (годин)	4 (120 годин)

Форма проведення занять – лекційні, семінарські (практичні), самостійна робота – з використанням системи дистанційного навчання Moodle, літератури, відеоматеріалів.

7. Тематика курсу.

Змістовий модуль 1. Соціологія як наука. Суспільство. Соціальні інститути та організації

Тема 1. Сутність соціологічної науки

Предметне поле соціології. Специфіка предмета і об'єкта соціології. Визначення та функції соціології. Найважливіші напрями досліджень сучасної соціології. Структура соціології. Застосовувати загальногуманітарні та філософські знання для аналізу місця соціології в системі наук про суспільство.

Тема 2. Історія формування і розвитку соціології

Причини та фактори виникнення соціології. Добирати необхідну інформацію з різних джерел, аналізувати й інтерпретувати її при аналізі основних етапів становлення і розвитку соціології. Протосоціологія. Огюст Конт. Герберт Спенсер. Еміль Дюркгейм. Макс Вебер. Толкотт Парсонс. Томас Кун. Історія соціології в Україні. Соціологічні погляди Михайла Драгоманова та Михайла Грушевського. Проблеми теоретичної соціології Максима Ковалевського. Соціальна проблематика у творчості Богдана Кістяківського. Політична соціологія В'ячеслава Липинського. Загальна соціологія Микити Шаповала. Основні напрямки сучасних соціологічних досліджень в Україні.

Тема 3. Суспільство та його соціальна структура

Сутнісні ознаки суспільства. Соціальна система. Сфери суспільства. Розвиток суспільства. Типологія суспільства. Характеристика типів суспільства за Деніелом Беллом. Рівні соціальної структури. Структурні елементи суспільства. Соціальний статус. Престиж. Соціальні підструктури суспільства. Підсистеми суспільства. Соціальна стратифікація. Аналіз особливостей середнього класу в Україні. Соціальний портрет сучасного середнього класу за О. Симончук. Механізми і канали соціальної мобільності. Основні тенденції соціальної мобільності в Україні.

Тема 4. Соціальні інститути та організації

Поняття та ознаки соціального інституту. Функції та дисфункції соціальних інститутів. Види соціальних інститутів. Характеристика основних соціальних інститутів суспільства. Інституціоналізація та розвиток соціальних інститутів. Обставини, які відрізняють соціальну

організацію від соціального інституту. Поняття та ознаки соціальної організації. Структура та типологія соціальних організацій. Управління організаціями. Бюрократія. Види та риси бюрократії за М. Вебером.

Змістовий модуль 2. Особистість і соціальна група. Галузі соціологічного знання. Соціологічне дослідження

Тема 5. Особистість в системі суспільства

Людина. Індивід. Індивідуальність. Поняття особистості. Функціонально-динамічна структура особистості за К. Платоновим. Психоаналітична структура особистості за Зигмундом Фрейдом. Теорії особистості. Соціальний статус. Соціальна роль. Соціалізація особистості. Стадії, агенти та засоби соціалізації. Суспільне життя особистості. Девіантна поведінка особистості. Типи девіантної поведінки за Р. Мертоном.

Тема 6. Соціальна група. Сім'я як мала соціальна група

Поняття та ознаки соціальної групи. Функції соціальних груп. Квасігрупи. Типи натовпу. Соціальне коло. Класифікація соціальних груп. Сім'я як предмет соціології. Структура та типи сім'ї. Шлюб в системі сімейних відносин. Історичні типи шлюбних відносин. Функції та риси сім'ї. Протиріччя і тенденції розвитку сім'ї в сучасних умовах.

Тема 7. Конфлікти в системі суспільства

Поняття та аспекти конфлікту. Ознаки та функції конфлікту. Позитивні та негативні наслідки конфліктів. Типологія конфліктів. Структурні складові конфлікту. Причини та динаміка конфлікту. Управління соціальним конфліктом. Профілактика конфліктів. Використовувати отримані теоретичні знання для оцінки конкретних ситуацій, що виникають в повсякденному житті та різних сферах життєдіяльності, передбачувати та аналізувати можливі наслідки таких ситуацій.

Тема 8. Аналіз основних галузей соціологічного знання

Економічна соціологія. Соціологія праці та зайнятості. Соціологія управління. Соціологія права. Соціологія політики. Соціологія громадської думки. Соціологія масових комунікацій. Етносоціологія. Соціологія культури. Соціологія релігії. Соціологія освіти і науки. Соціологія екології. Соціологія міста і села. Соціологія молоді. Гендерна соціологія.

Тема 9. Організація та методи соціологічного дослідження

Поняття та етапи соціологічного дослідження. Види дослідження. Програма і гіпотеза соціологічного дослідження. Вибіркова сукупність. Анкетування та інтерв'ювання. Спостереження в соціології. Аналіз документів і соціологічної інформації.

Теми семінарських (практичних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сутність соціологічної науки	2
2	Історія формування і розвитку соціології	3
3	Суспільство та його соціальна структура	3
4	Соціальні інститути та організації	2
5	Особистість в системі суспільства	2
6	Соціальна група. Сім'я як мала соціальна група	2
7	Конфлікти в системі суспільства	3
8	Аналіз основних галузей соціологічного знання	5
9	Організація та методи соціологічного дослідження	2
Разом		24

Теми семінарських (практичних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сутність соціологічної науки	2
2	Історія формування і розвитку соціології	2
3	Суспільство та його соціальна структура	2
4	Соціальні інститути та організації	2
5	Особистість в системі суспільства	2
6	Соціальна група. Сім'я як мала соціальна група	2
7	Конфлікти в системі суспільства	2
8	Організація та методи соціологічного дослідження	2
Разом		16

Самостійна робота

№	Назва теми	Кількість годин
1	Сутність соціологічної науки	8
2	Історія формування і розвитку соціології	8
3	Суспільство та його соціальна структура	8
4	Соціальні інститути та організації	8
5	Особистість в системі суспільства	8
6	Соціальна група. Сім'я як мала соціальна група	8
7	Конфлікти в системі суспільства	8
8	Аналіз основних галузей соціологічного знання	15
9	Організація та методи соціологічного дослідження	9
Разом		80

8. Система оцінювання та вимоги

Загальна система оцінювання курсу	Оцінювання знань ЗВО здійснюється за 100-бальною шкалою з подальшим переведенням у національну шкалу (шкалу Університету) та шкалу ECTS, відповідно до «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Національного університету «Чернігівська політехніка»» https://stu.cn.ua/wp-content/stu-media/normobaza/normdoc/norm-osvitproces/polozhennya-pro-potochne-ta-pidsumkove-oczinyuvannya-znan-zdobuvachiv-vo.pdf. Система оцінювання знань з навчальної дисципліни включає поточний та семестровий контроль знань. ЗВО може набрати до 75% (75 балів) підсумкової оцінки за виконання протягом семестру всіх видів робіт і до 25% (25 балів) підсумкової оцінки на екзамені, які сумуються в загальну оцінку за курс.
--	--

	Поточний контроль проводиться шляхом спілкування із здобувачами вищої освіти під час лекцій, семінарських занять, усного та письмового опитувань здобувачів вищої освіти, оцінювання результатів неформальної освіти та виконання самостійної роботи. Семестровий контроль проводиться у формі екзамену відповідно до графіку навчального процесу згідно затвердженого розкладу. Для складання існують білети. Білети складаються з трьох питань (1 та 2 теоретичні питання – до 8,5 балів, 3 теоретичне питання – до 8 балів). У 7-8,5 (7-8) балів оцінюється відповідь на питання, яка є повною, її зміст відповідає сутності поставленого питання, (допускаючи при цьому 1-2 незначні помилки). 5-6 балів – відповідь правильна, послідовна, логічна, але ЗВО допускає у викладі окремі незначні пропуски фактичного матеріалу; 3-4 бали ЗВО володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, нечітко, а інколи й невірно формулює основні теоретичні положення; 1-2 бали ЗВО виявляє незнання більшої частини фактичного матеріалу; відповідь не розкриває поставлених запитань чи завдань; допускає грубі помилки; 0 балів – ставиться коли відповідь на питання є повністю неправильною. Оцінювання успішності ЗВО під час семестрового контролю вноситься у відомість успішності та навчальну картку здобувача вищої освіти в автоматизованій системі управління – АСУ «ВНЗ».
Семінарські (практичні) заняття	Усне опитування включає в себе опитування за будь-яким питанням, винесеним на семінарське заняття (за вибором викладача), відповідь на питання інших ЗВО, відповідь на питання для повторення (з тем, що було вивчено раніше). Максимальна кількість балів може бути виставлена ЗВО, підготовленим до відповідей на усі питання теми, включаючи питання винесені на самостійне опрацювання. За кожне виконане завдання здобувач вищої освіти отримує певну кількість балів з урахуванням максимальної кількості балів. Здобувач вищої освіти за роботу на семінарських заняттях змістовних модулів може отримати до 9,5 (9) балів. Складові частини оцінки: відповідь на питання (виконання індивідуальних завдань) – до 9,5 (9) балів; доповнення – до 7,5 (7) балів; запитання – до 2 балів. Загальна максимальна кількість балів за семінарські заняття – 75. Оцінюючи відповідь ЗВО, викладач керується такими критеріями, як: 8-9,5 (8-9) балів – повне, послідовне та обґрунтоване викладення матеріалу. Відповідь свідчить про глибоке розуміння питання та його зв'язок з іншими темами та питаннями. 6-7 балів – ЗВО дає правильний, повний виклад змісту підручника і матеріалу, поданого викладачем, але на додаткові контрольні питання, які ставить викладач відповідає не чітко. 4-5 бали – ЗВО виявляє знання і розуміння основного навчального матеріалу, що розглядається, але під час відповіді допускає суттєві помилки і усвідомлює їх тільки після повторної вказівки викладача. Викладає матеріал не послідовно. Відповіді на уточнюючі запитання дає не одразу, не впевнено та не чітко. На додаткові питання викладача не відповідає, або відповідає дуже поверхово. 2-3 бали – ЗВО у відповіді припускається грубих помилок і не виправляє ці помилки навіть при вказівці на них викладача; поверхово орієнтується в питанні та темі, яка обговорюється на семінарському занятті. 1 бал – ЗВО намагається

	відтворити зміст матеріалу, однак взагалі не розуміє його змісту. 0 балів отримує ЗВО, який відмовляється відповідати на запитання.
Умови допуску до підсумкового контролю	До підсумкового семестрового контролю допускаються ЗВО, які виконали всі обов'язкові види робіт та мають підсумкову оцінку від 35 балів і більше. У випадку, якщо ЗВО протягом семестру не виконав у повному обсязі передбачених робочою програмою навчальної дисципліни всіх видів навчальної роботи, має більше 30% пропусків навчальних занять (без поважних причин) від загального обсягу аудиторних годин відповідної навчальної дисципліни або не набрав мінімально необхідну кількість балів (тобто кількість балів, яка сумарно з максимально можливою кількістю балів, які ЗВО може отримати під час семестрового контролю не дозволить отримати підсумкову оцінку «задовільно – Е, 60 балів»), (35 балів), то він не допускається до складання екзамену під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість. На ліквідацію академічної заборгованості виноситься весь обсяг теоретичного матеріалу, що передбачений робочою програмою навчальної дисципліни. Академічна заборгованість повинна бути ліквідована до атестації здобувача вищої освіти, а у випадку коли заборгованість виникла з дисципліни, знання, уміння та навички з якої, відповідно до структурно-логічної схеми підготовки фахівця, потрібні для вивчення навчальних дисциплін наступного семестру, то така заборгованість повинна бути ліквідована до початку нового семестру. Академічна заборгованість ліквідується здобувачами вищої освіти протягом наступних семестрів згідно з розкладами ліквідації академзаборгованості, що затверджуються директором ННІ за поданням відповідних кафедр. Результати ліквідації академзаборгованості відображаються в ліквідаційній відомості успішності.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Модуль за тематичним планом дисципліни та форма контролю		Кількість балів
Змістовий модуль 1. Соціологія як наука. Суспільство. Соціальні інститути та організації		0...37,5
1	Робота на 1-му семінарському (практичному) занятті	0...9
2	Робота на 2-му семінарському (практичному) занятті	0...9,5
3	Робота на 3-му семінарському (практичному) занятті	0...9,5
4	Робота на 4-му семінарському (практичному) занятті	0...9,5
Змістовий модуль 2. Особистість і соціальна група. Галузі соціологічного знання. Соціологічне дослідження		0...37,5
1	Робота на 1-му семінарському (практичному) занятті	0...9
2	Робота на 2-му семінарському (практичному) занятті	0...9,5
3	Робота на 3-му семінарському (практичному) занятті	0...9,5
4	Робота на 4-му семінарському (практичному) занятті	0...9,5
Усього поточний і проміжний модульний контроль		0...75
Семестровий контроль (екзамен)		0...25
Разом		0...100

Шкала оцінювання результатів навчання

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою (диференційований залік)	
		для екзамену (диференційованого заліку), курсового проєкту (роботи), практики, атестації	для заліку
90-100	A (відмінно)	відмінно	зараховано
82-89	B (дуже добре)	добре	
75-81	C (добре)		
66-74	D (задовільно)	задовільно	
60-65	E (достатньо)		
0-59	FX (незадовільно)	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання

9. Обладнання та програмне забезпечення. Для проведення лекційних та семінарських (практичних) занять можуть використовуватися мультимедійний проектор, ноутбук, система відеоконференцзв'язку Microsoft Teams (для дистанційного або змішаного навчання), навчальна платформа Moodle.

10. Політики курсу.

У випадку, якщо здобувач протягом семестру не виконав у повному обсязі всіх видів навчальної роботи, має невідпрацьовані лабораторні роботи або не набрав мінімально необхідну кількість балів (35), він не допускається до складання екзамену під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість у порядку, передбаченому [«Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів НУ «Чернігівська політехніка»»](#). Повторне складання екзамену з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється. У випадку повторного складання екзамену всі набрані протягом семестру бали анулюються, а повторний екзамен складається у вигляді спілкування по питанням.

До загальної політики курсу відноситься дотримання принципів відвідування занять у відповідності до затвердженого розкладу, а також вільного відвідування лекційних занять для осіб, які отримали на це дозвіл відповідно до [«Порядку надання дозволу на вільне відвідування занять здобувачам вищої освіти НУ «Чернігівська політехніка»»](#). Запорукою успішного вивчення дисципліни є активність та залучення під час проведення семінарських/практичних та лекційних занять – відповіді на запитання викладача (як один з елементів поточного контролю), задавання питань для уточнення незрозумілих моментів, вирішення практичних завдань. Консультації відбуваються в аудиторіях університету у відповідності до затвердженого розкладу або ж особистих чи групових консультацій (через вбудований форум) на сторінці курсу в системі дистанційного навчання НУ «Чернігівська політехніка». За об'єктивних причин (наприклад, карантин, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись дистанційно за погодженням із деканатом та викладачем, що читає курс.

Політика користування ноутбуками / смартфонами

Прохання до здобувачів тримати смартфони переведеними у беззвучний режим протягом лекційних та семінарських (практичних) занять, так як дзвінки, переписки та спілкування у соціальних мережах відволікають від проведення занять як викладача, так й інших здобувачів. Ноутбуки, планшети та смартфони не можуть використовуватися в аудиторіях під час занять та під час проведення підсумкового контролю (за виключенням проходження тестового контролю в системі Moodle).

Політика заохочень та стягнень

За результатами навчальної, наукової або організаційної діяльності здобувачів вищої освіти за курсом їм можуть нараховуватися додаткові бали – до 15 балів, у залежності від вагомості досягнень. Види позанавчальної діяльності, за якими здобувачі вищої освіти заохочуються додатковою кількістю балів: участь у міжнародних проектах, наукові дослідження, тези, участь у науково-практичних конференціях, винаходи, патенти, авторські свідоцтва за напрямами курсу.

Політика академічної доброчесності

Академічна доброчесність повинна бути забезпечена під час проходження даного курсу (принципи описані у [Кодексі академічної доброчесності НУ «Чернігівська політехніка»](#)). Списування під час проміжного та підсумкового контролів, виконання практичних завдань на замовлення, підказки вважаються проявами академічної недоброчесності. Від усіх слухачів курсу очікується дотримання академічної доброчесності у зазначених вище моментах. До здобувачів вищої освіти, у яких було виявлено порушення академічної доброчесності, застосовуються різноманітні дисциплінарні заходи (включаючи повторне проходження певних етапів).

Правила перезарахування кредитів

Кредити, отримані в інших закладах вищої освіти, а також результати навчання у неформальній та/або інформальній освіті, можуть бути перезараховані викладачем у відповідності до положення [«Порядок визначення академічної різниці та перезарахування навчальних дисциплін у НУ «Чернігівська політехніка»](#)». Визнання результатів навчання у неформальній освіті розповсюджується на окремі змістові модулі (теми) навчальної дисципліни.

11. Рекомендована література.

1. Борисова О.В. Соціальна антропологія: підручник. Київ : Кондор, 2024. 420 с.
2. Вербець В.В., Субот О.А., Христюк Т.А. Соціологія. Київ : Кондор, 2021. 552 с.
3. Волович В.І. Соціологія. Підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 808 с.
4. Климанська Л.Д., Савка В.С. Соціологія соціальних проблем. Львів: Львівська політехніка, 2021. 208 с.
5. Лобанова А.С. Соціологія. Вступ до спеціальності : навч.-метод. посіб. / А. С. Лобанова, Л. В. Калашнікова. Київ : Каравела, 2022. 307 с.
6. Лукашевич, М.П. Соціологія. Загальний курс : підручник: затв. МОН України / М. П. Лукашевич, М. В. Туленков. 7-ме вид. Київ : Каравела, 2022. 407 с.
7. Опанасюк Т.А. Соціологія у визначеннях, таблицях, схемах, завданнях : навч. посіб. Київ : Кондор, 2023. 268 с.
8. Соціологія і психологія : навч. посіб. / Ю. Ф. Пачковський, А. Г. Хоронжий, І. О. Кулініч та ін.; за ред. Ю. Ф. Пачковського. Київ : Каравела, 2022. 759 с.
9. Піча В.М. Соціологія. Львів : «Новий Світ – 2000», 2023. 296 с.
10. Cumming S. Sociology Unlocked. Oxford : Oxford University Press, 2021. 312 p.

Інформаційні ресурси.

1. Архів журналу «Соціологія: теорія, методи, маркетинг». URL: <http://stmm.in.ua/archive/>
2. Електронний архів НУ «Чернігівська політехніка» (IRChNUT). URL: http://library2.stu.cn.ua/resursi_biblioteki/elektronnij_arhiv_chntu/
3. Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи Національної академії наук України, публікації. URL: <https://idss.org.ua/public>
4. Інститут соціології НАН України. Видання. Соціальні виміри суспільства. URL: <https://i-soc.com.ua/ua/edition/socialni-vimiri-suspilstva/>
5. Київський міжнародний інститут соціології. URL: <https://www.kiis.com.ua/>
6. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
7. Національна парламентська бібліотека України. URL: <http://elib.nplu.org/>
8. Система дистанційного навчання moodle НУ «Чернігівська політехніка». Курс «Соціологія». URL: <https://eln.stu.cn.ua/course/view.php?id=8652>
9. Соціологічна асоціація України. URL: <http://www.sau.kiev.ua/>
10. Соціологічна асоціація України, дослідження. URL: <http://sau.in.ua/doslidzhennya/>
11. Соціологічна група «Рейтинг». URL: <http://ratinggroup.ua/>

12. Український інститут соціальних досліджень імені Олександра Яременка. URL: <http://www.uisr.org.ua/>
13. Чернігівська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Софії та Олександра Русових. URL: <http://www.libkor.com.ua/>
14. International Sociology: SAGE Journals. URL: <https://journals.sagepub.com/home/iss>
15. SOCIS: Центр соціальних та маркетингових досліджень. URL: <http://socis.kiev.ua/ua/>